

Ziekte van Parkinson

Behandeling: heden en toekomst

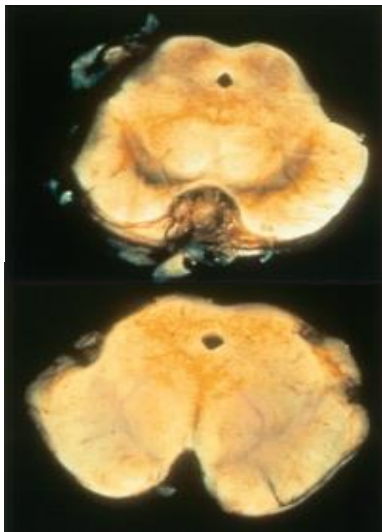
Prof. Bob van Hilten
Afdeling Neurologie
Leids Universitair Medisch Centrum

Ziekte van Parkinson

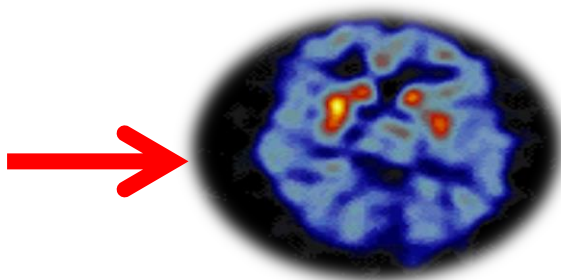
de oude visie

1. Motorische stoornissen
 - Traagheid
 - Stijfheid
 - Beven in rust

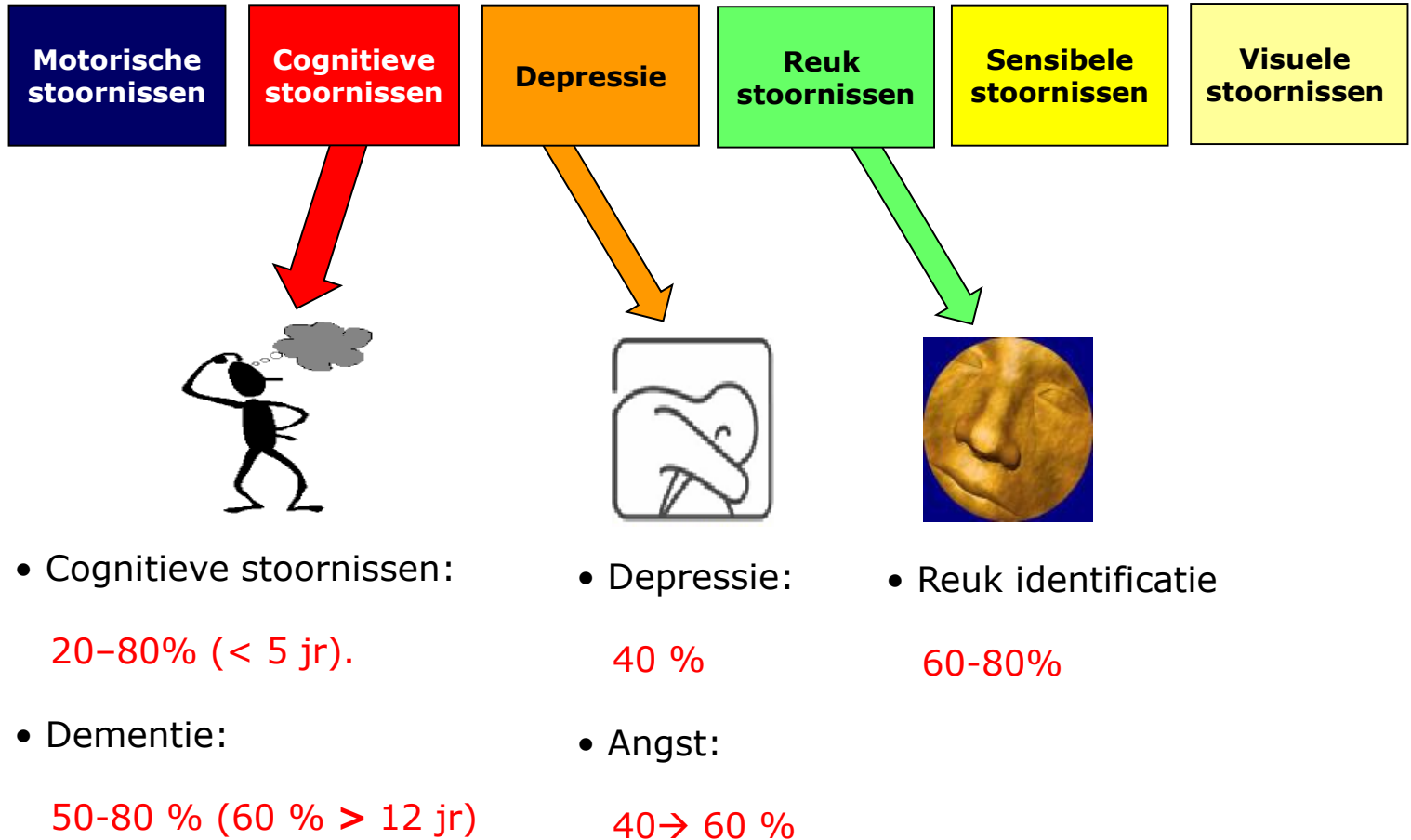

2. Ontstaat door een tekort aan dopamine

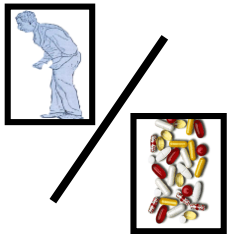
Ziekte van Parkinson

Het nieuwe gezicht

Ziekte van Parkinson

Het nieuwe gezicht

**Slaap
stoornissen**

**Excessieve
Slaperigheid
overdag**

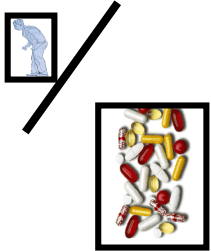

**Autonome
stoornissen**

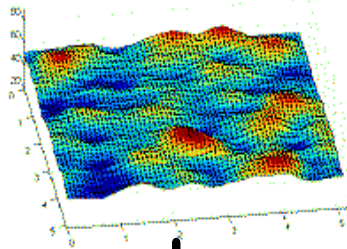

Ziekte van Parkinson

Het nieuwe gezicht

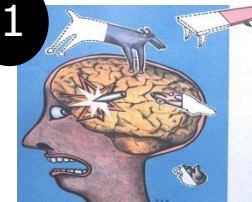

Motorische complicaties

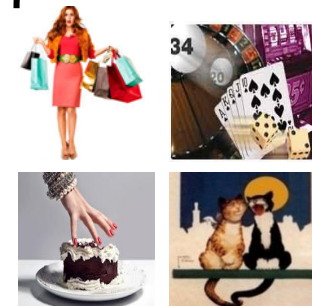

Psychiatrische complicaties

1

2

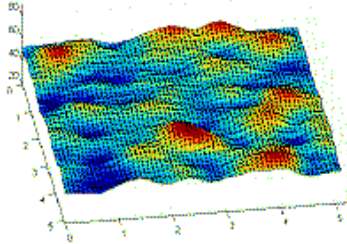

Ziekte van Parkinson

Het nieuwe gezicht

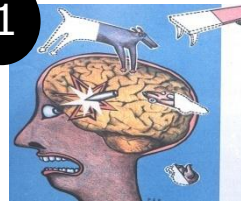

Motorische complicaties

Psychiatrische complicaties

1

Psychotische
stoornissen

Hallucinaties:

- In 20-63% van de patienten
- Voorspelde vroeger opname verpleeghuis
- Risico factoren:
 - hogere leeftijd
 - gevorderde ziekte
 - vrouw-zijn
 - medicatie: amantadine
dopamine agonisten

Psychotische stoornissen

illusies – hallucinaties met inzicht

Psychotische stoornissen

illusies – hallucinaties met inzicht

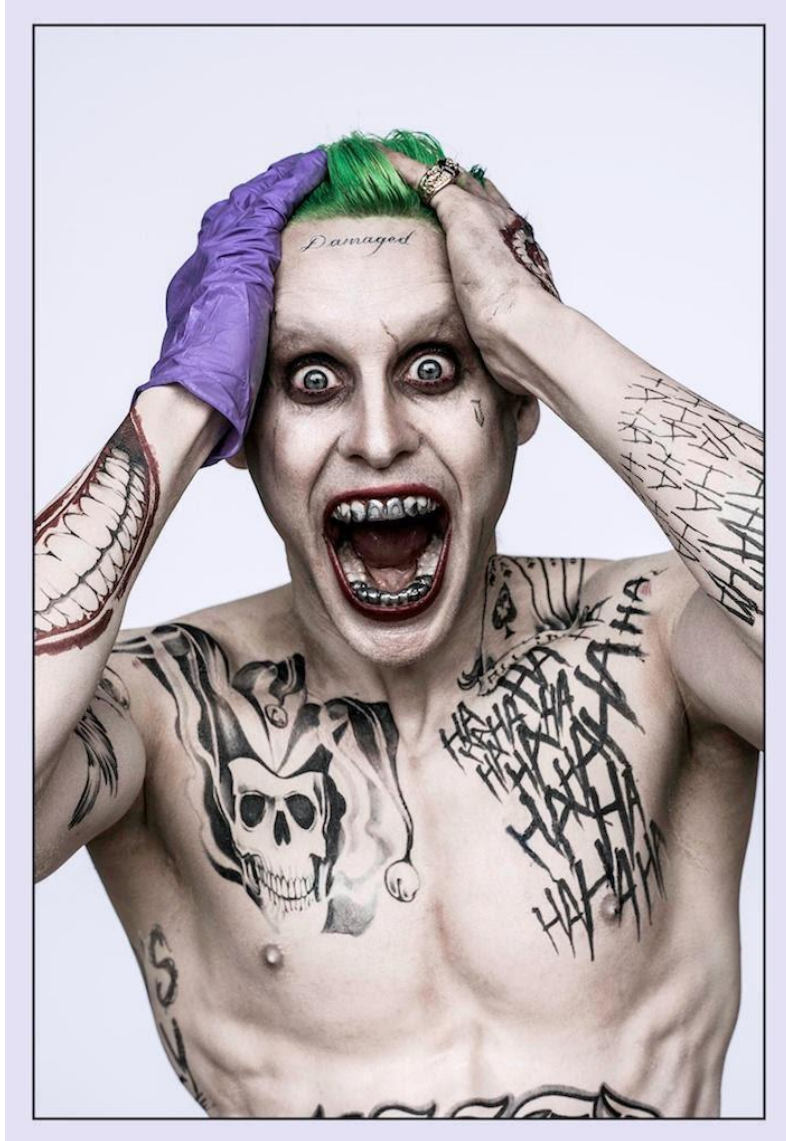
Psychotische stoornissen

Hallucinaties zonder inzicht

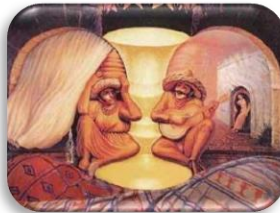
Psychotische stoornissen

psychose

Achterdochtig

Psychotische stoornissen

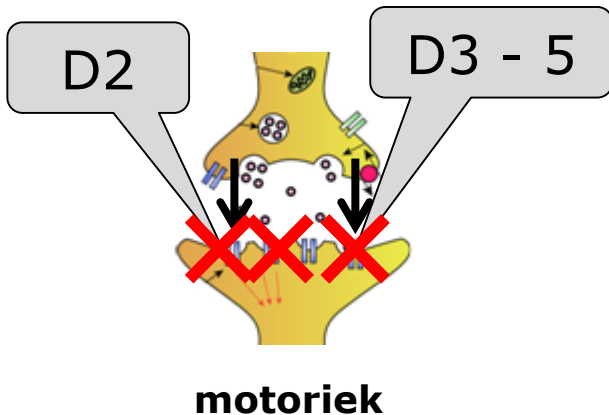
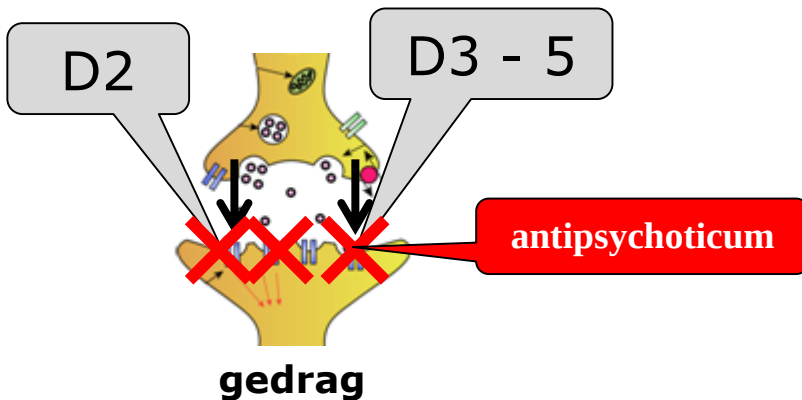

- Levendige dromen
- Hallucinaties met inzicht
- illusies
- Hallucinaties zonder inzicht
- Psychose

Cave: schaamte

Ziekte van Parkinson

Behandeling - psychotische stoornissen

1. Indien mogelijk stoppen medicatie
- bv amantadine
2. Clozapine (antipsychoticum)
→ heel klein risico op afname wittebloedcellen
→ controle wittebloedcellen
3. Rivastigmine (tabl of pleister)
4. Overweeg of stoornissen aan de:
- ogen / gehoor een rol spelen.

Ziekte van Parkinson

Het nieuwe gezicht

**Motorische
stoornissen**

**Cognitieve
stoornissen**

Depressie

**Reuk
stoornissen**

**Sensibele
stoornissen**

**Visuele
stoornissen**

**Slaap
stoornissen**

**Excessieve
Slaperigheid
overdag**

**Autonome
stoornissen**

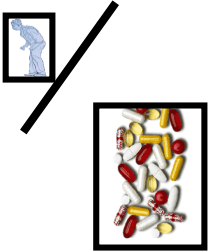
**Motorische
complicaties**

**Psychiatrische
complicaties**

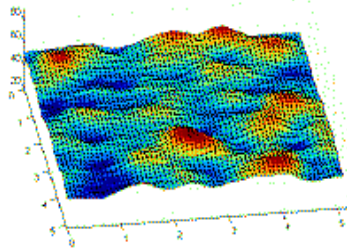

Ziekte van Parkinson

Impulsstoornissen

Motorische complicaties

Psychiatrische complicaties

2

IMPULSE CONTROL

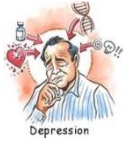

De ziekte van Parkinson

Het beloop

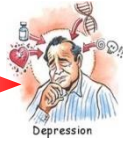
RBD

Depression

Pre-motor

Depression

Na 15 jaar-follow-up

50% Depressie

54% Obstipatie

84% Geestelijke achteruitgang

41% Problemen met plassen

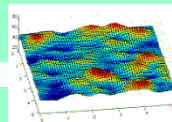
35% Lage Bloeddruk bij opstaan

nondopaminerg

dopaminerg

81% Vallen
50% Verslikken

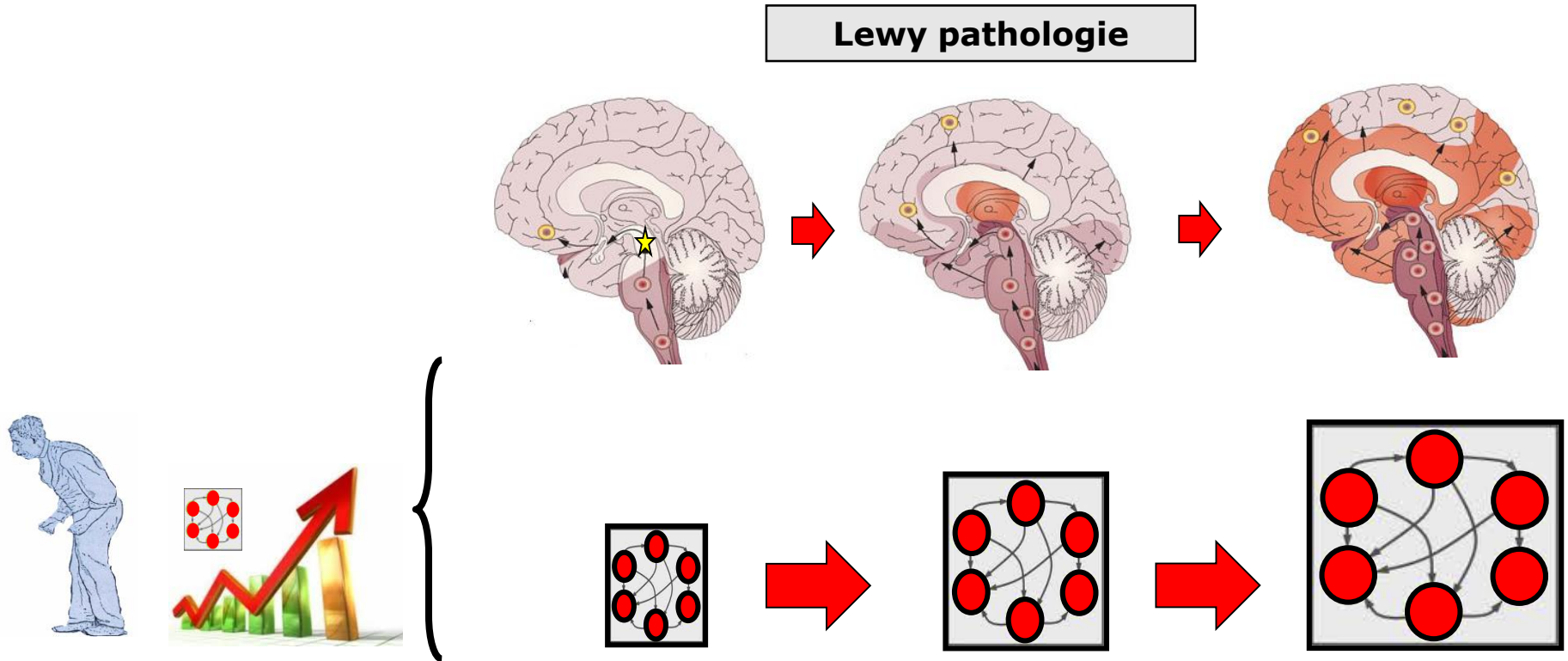
95% Onwillekeurige bewegingen & fluctuaties

50% Hallucinaties

Tijd →

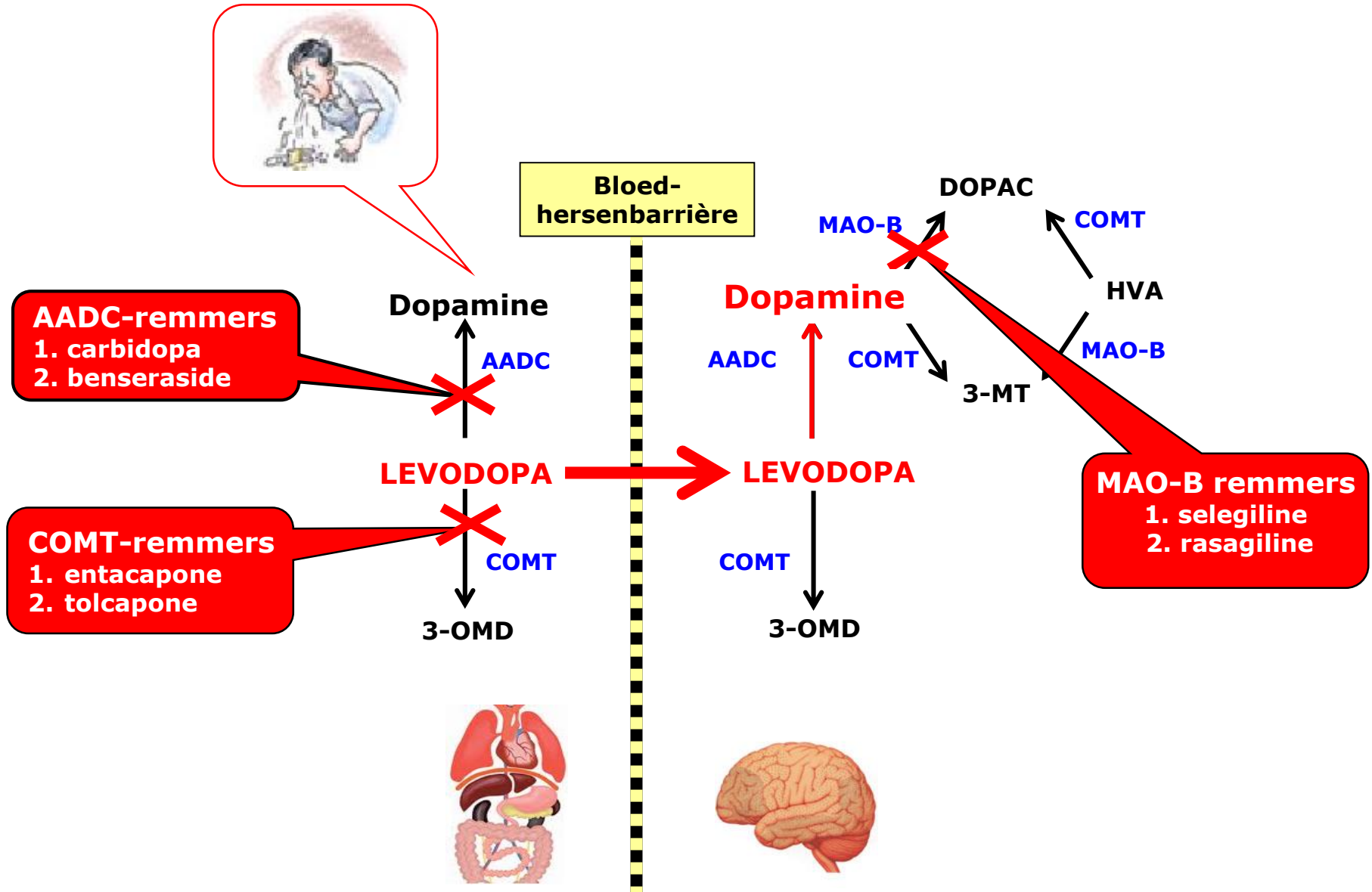
De ziekte van Parkinson

Wat gebeurt er in de hersenen?

Ziekte van Parkinson

ontwikkelingen farmacotherapie

Ziekte van Parkinson

Ontwikkeling motorische verschijnselen

Dopaminerge verschijnselen

Tijd

- Traagheid

- Stijfheid

- Beven (rust)

Nondopaminerge verschijnselen

- prominente spraak- of slikstoornis

- ↓ houdingreflexen → vallen

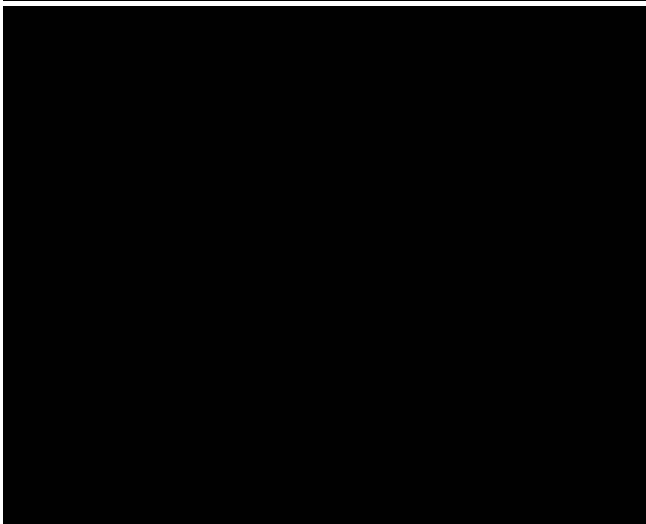
- freezing tijdens "on"

NB: reageren niet op medicatie !

Motor complicaties

1. Off periodes

Aantal patienten

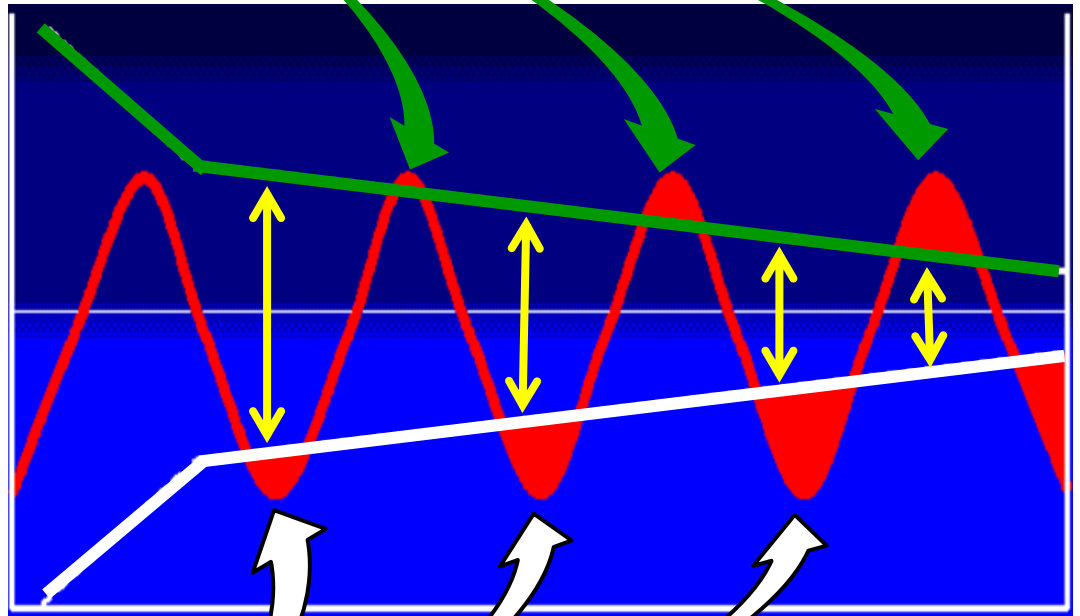
Jaren behandeld

2. Dyskinesieën

Motor complicaties

1. Dyskinesieën

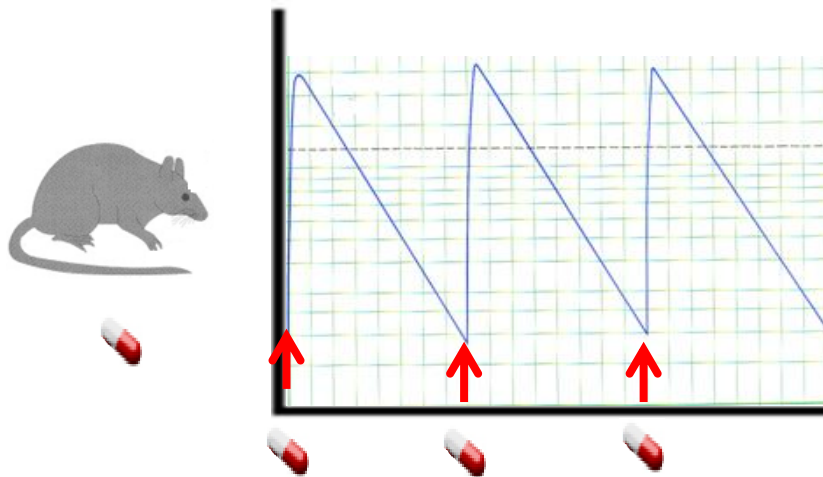

→
Ziekte duur
(jaren)

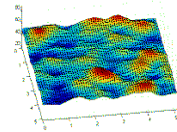
2. Off periodes

- voorspelbaar
- onvoorspelbaar

Motorische complicaties

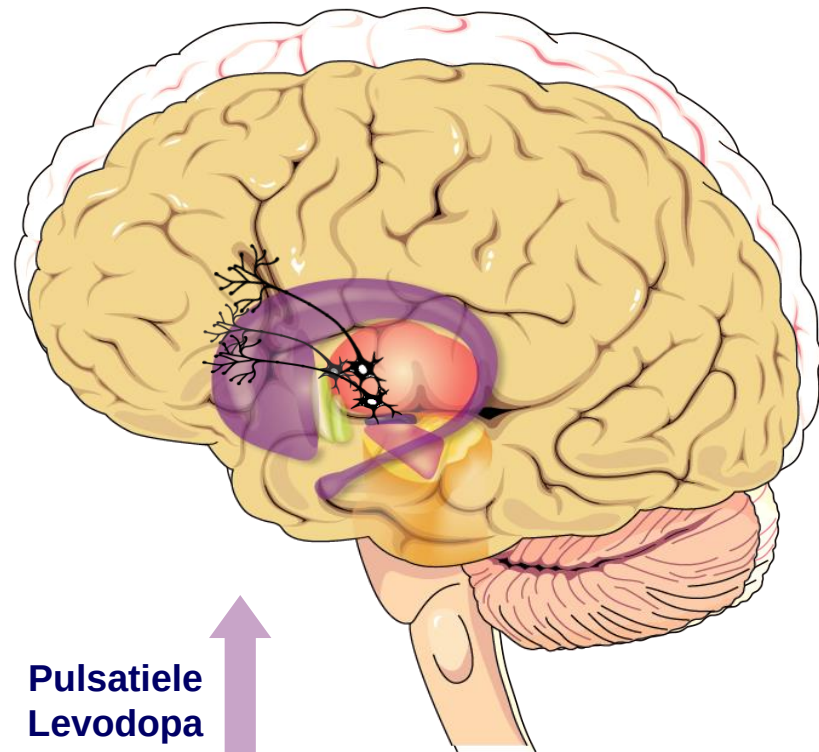

**Ontwikkelt
motorische
complicaties**

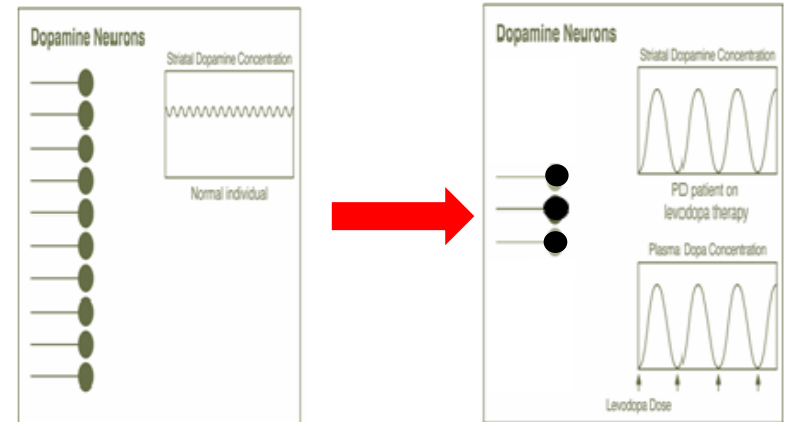

**Ontwikkelt
GEEN motorische
complicaties**

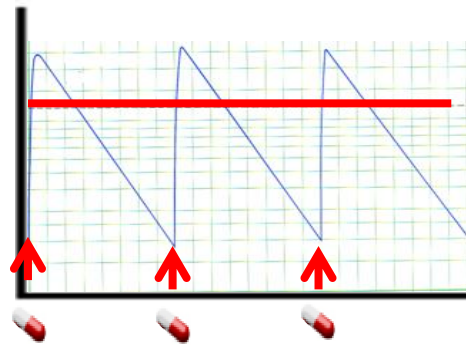
Mechanismen motor fluctuaties

**Pulsatiele
Levodopa
behandeling**

Voorkomen van motor complicaties ontwikkelingen

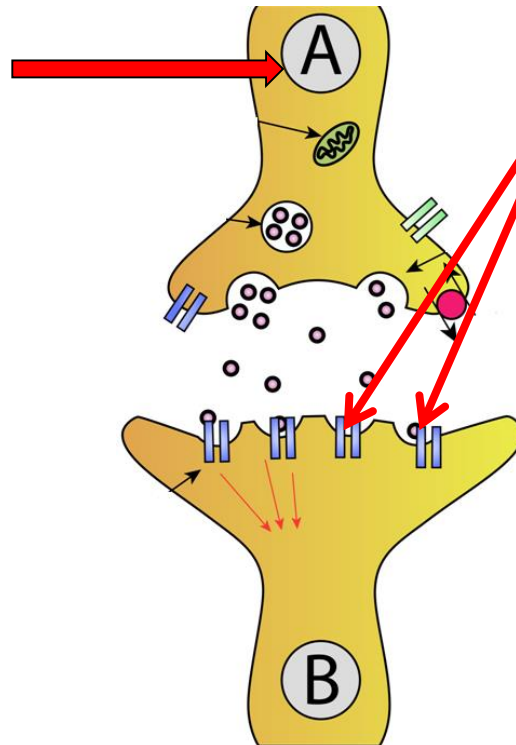
**Continue Dopaminerge
Stimulatie**

Levodopa/Carbidopa
(1,5 uur):

- Sinemet **CR**
- Madopar **HBS**
- Levodopa **MVA**

- Duodopa

Dopamine agonisten (6-8 uur):

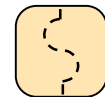
- Bromocryptine
- Pergolide

- Pramipexole
- Ropinirole

- Rotigotide

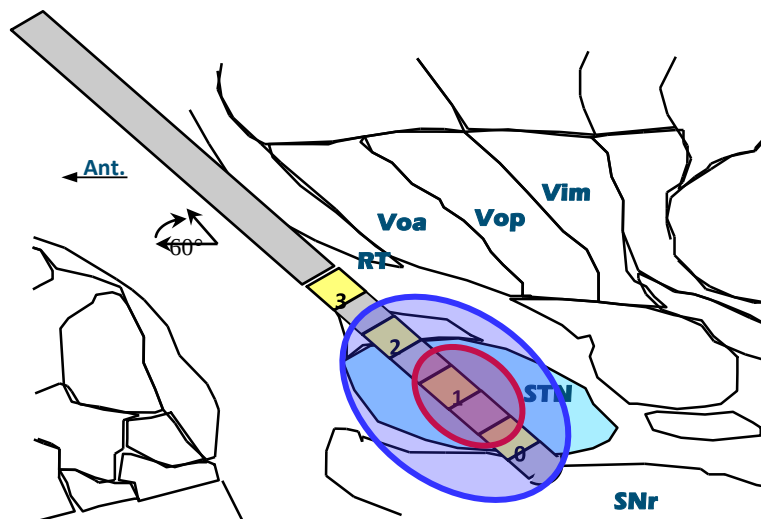
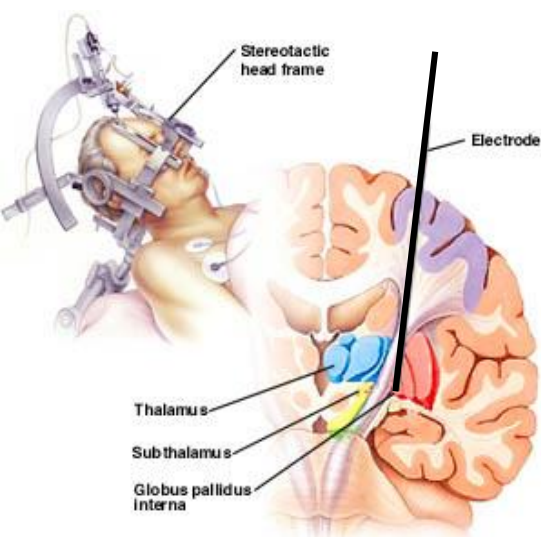
- Apomorphine

**MVA
Modutab**

Ziekte van Parkinson

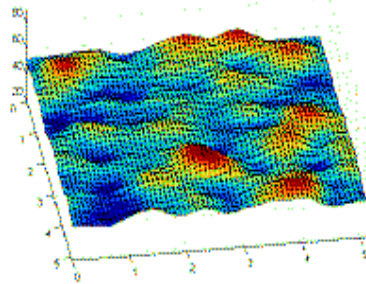
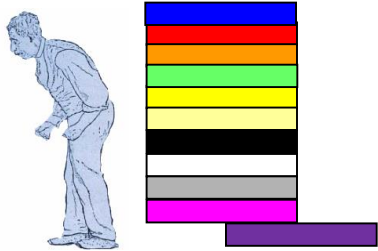
diepe hersenstimulatie

Indicaties voor operatie:

1. motor complicaties → nucl subthalamicus
2. Rust tremor → VIM thalamus
 - niet reagerend op medicatie

Nieuwe samenwerkingsverbanden patientenselectie advanced therapies

Regionale Werkgroep Advanced therapies

- Apomorphine pomp

- Duodopa pomp

- Diepe hersenstimulatie

DBS versus Duodopa / apomorphine pomp

Advanced therapies

- Apomorphine pomp

- Duodopa pomp

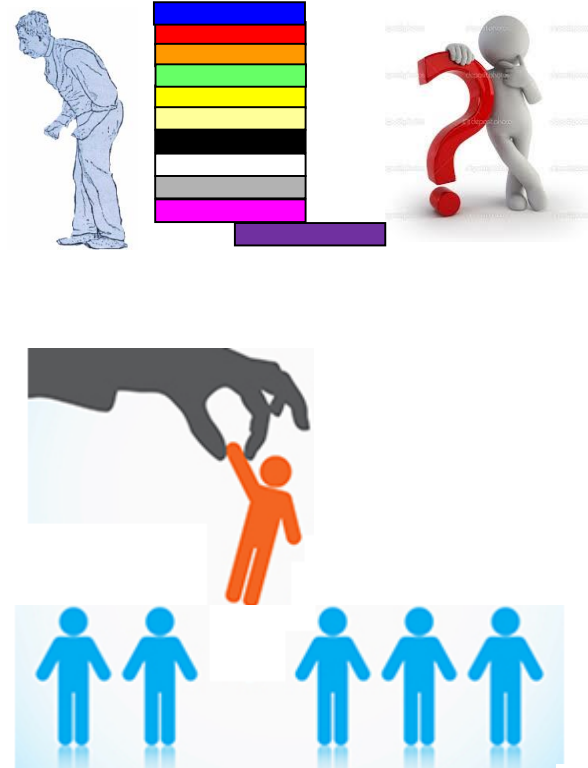

-Diepe hersenstimulatie

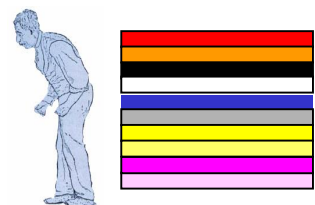
LU
MC

HagaZiekenhuis

Het selecteren van de beste behandeling

Implicaties van de Parkinson barcode

Kandidaat ?

Psychotic symptoms

Autonomic dysfunction

Daytime sleepiness

PIGD

Cognitive dysfunction

Depression

Cognitie

Psychiatrische
complicaties

Stemming

Slaap

waak

Autonoom

Motor

Motor
complicaties

AGE
Concern

> 70 jr (?)

Te zachte spraak
Balance stoorn.

Freezing (on)
Camptocormia

Het selecteren van de beste behandeling

Implicaties van de Parkinson barcode

Kandidaat ?

Cognitie

Psychiatrische complicaties

Stemming

Slaap

waak

Autonoom

Motor

Motor complicaties

Apomorphine
pomp

Duodopa
pomp

Complexere behandelingen voorbereidingen

2 dagen een
uitgebreide
screening

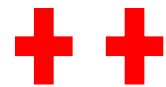
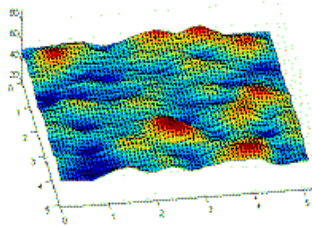
Proef met een
neussonde

Proef met 2-4
injecties in de huid

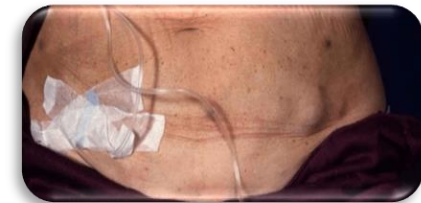
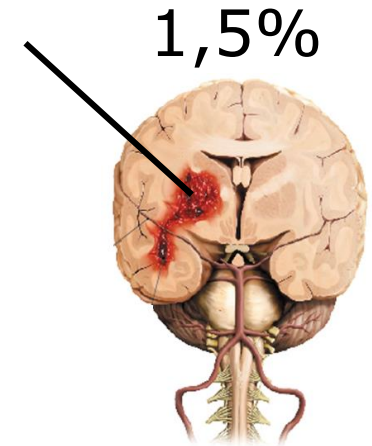
Complexere behandelingen

wat kan je verwachten

Complexere behandelingen

Nadelen / risico's

Complexe behandelingen

Wat verwacht de patient?

expectations.

Ziekte van Parkinson

Overige ontwikkelingen

Ziekte van Parkinson

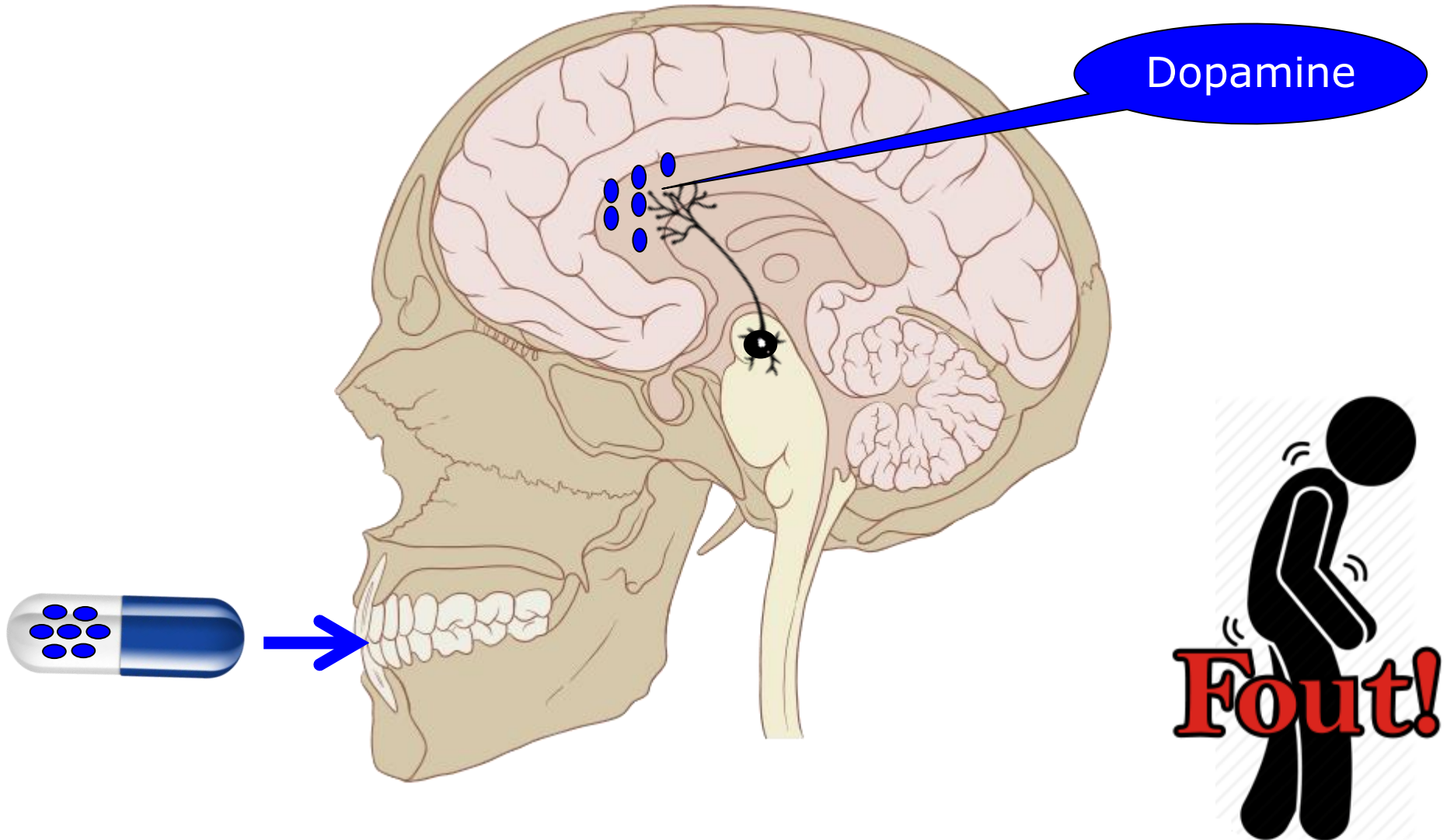
op naar een “therapie-op-maat”

Prof. Bob van Hilten
Afdeling Neurologie
Leids Universitair Medisch Centrum

Ziekte van Parkinson

"het belang van dopamine"

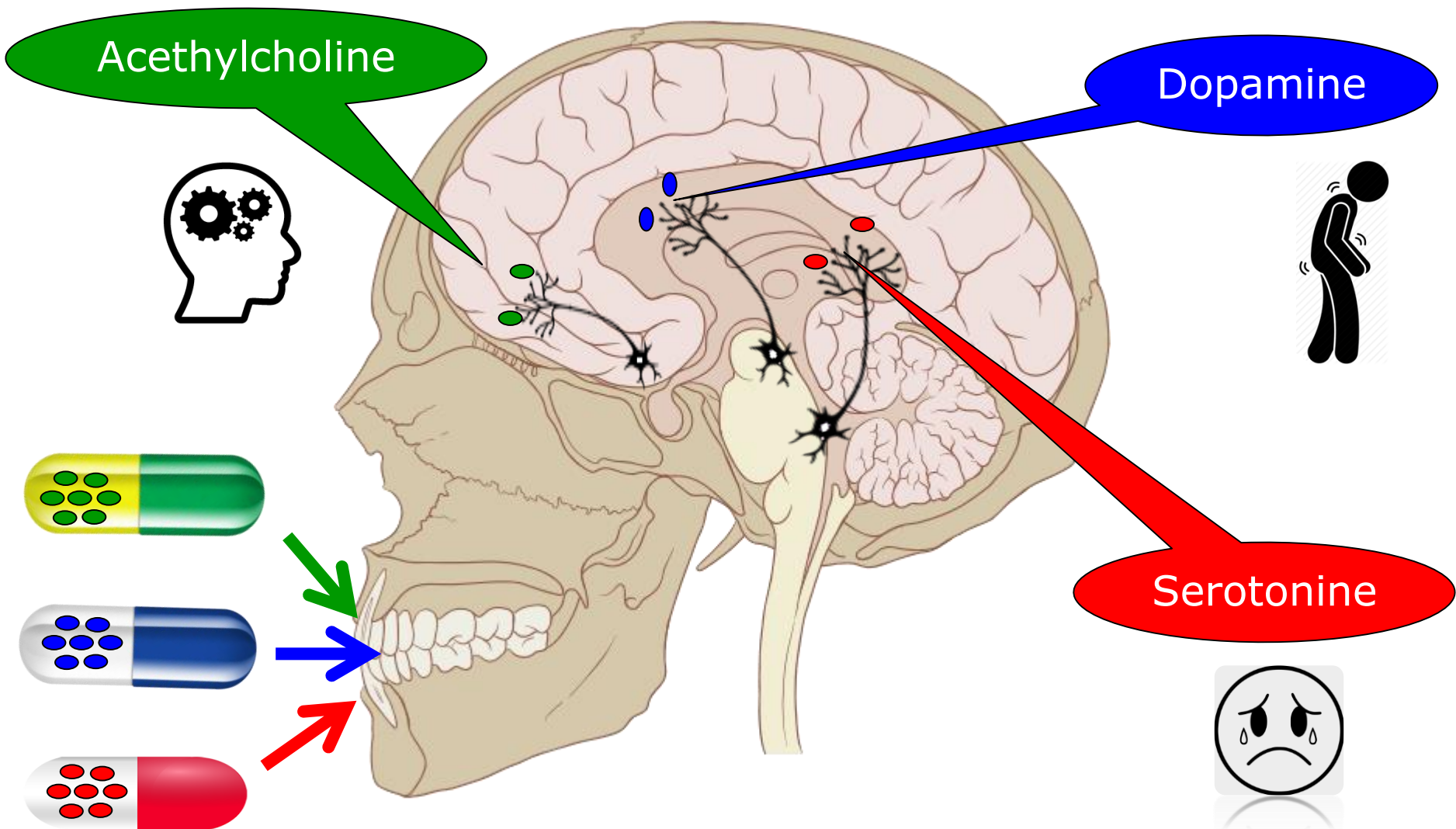
Ziekte van Parkinson

"de andere kant"

Ziekte van Parkinson

"de andere kant: de gevolgen"

Ziekte van Parkinson

“de huidige medicamenteuze behandeling”

**Motor
stoornissen**

**Cognitieve
stoornissen**

Depressie

**Slaap
stoornissen**

**Autonome
stoornissen**

**Motor
complicaties**

**Psychiatrische
complicaties**

APOTHEEK

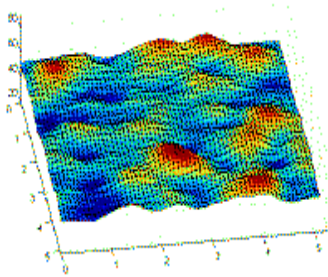
**Andere
aandoeningen**

Ziekte van Parkinson

“bijwerkingen van de medicatie”

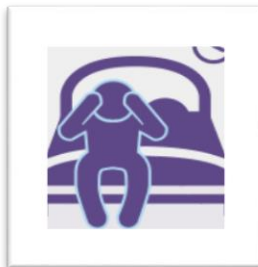
Motorische complicaties

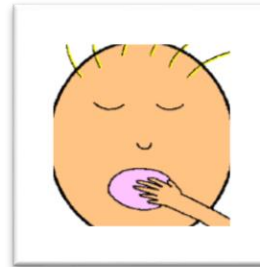
Te lage bloeddruk

Slaapstoornis

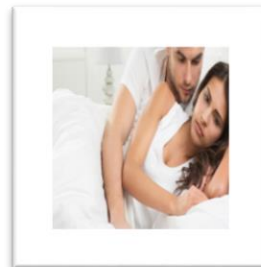
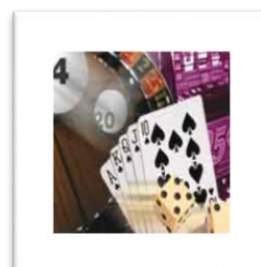
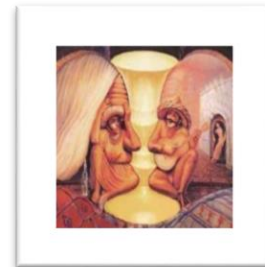
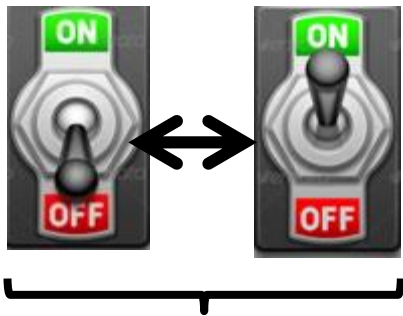
Slaperigheid overdag

Psychotische klachten

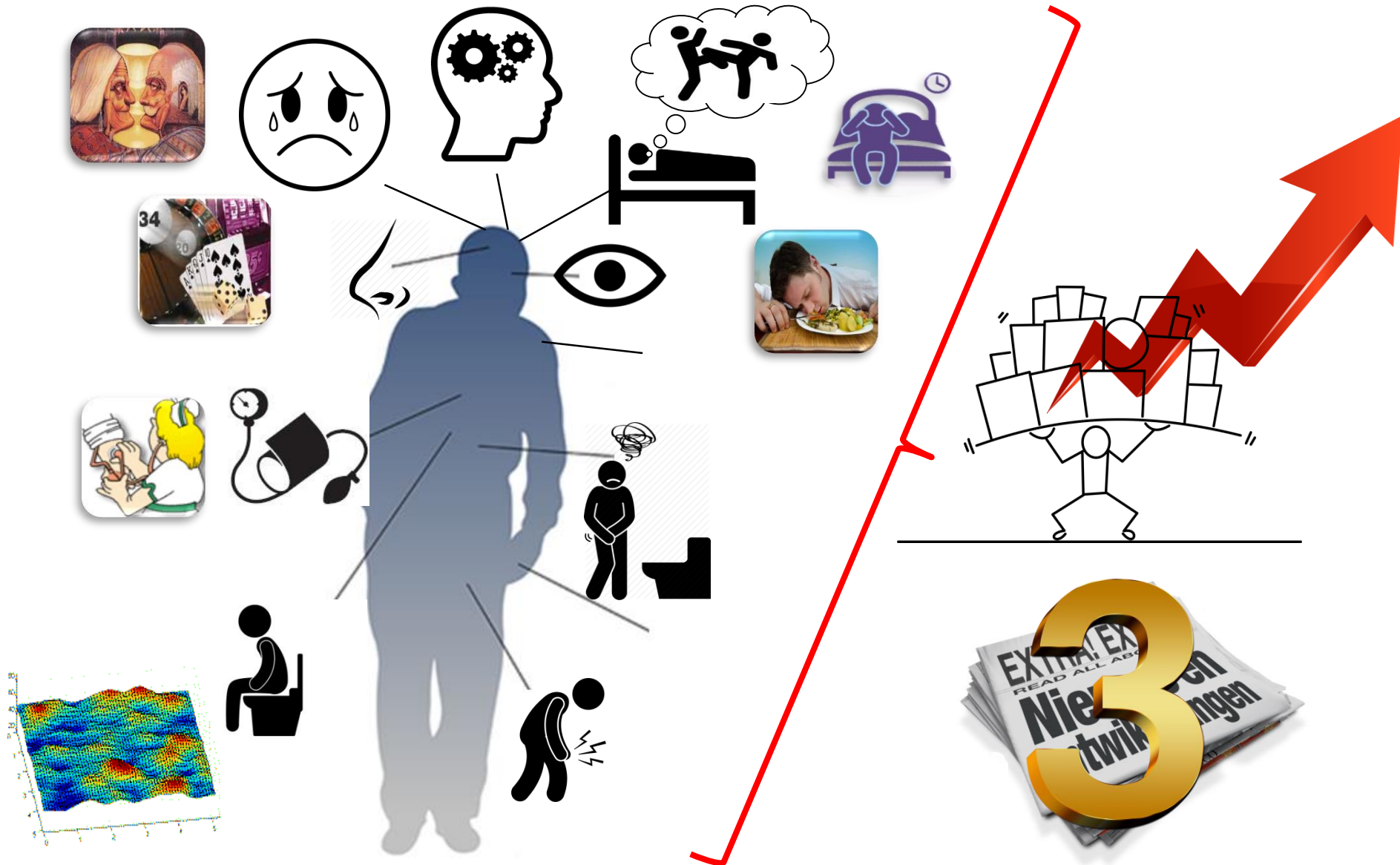

Impulsstoornissen

Ziekte van Parkinson

"het hele plaatje"

1

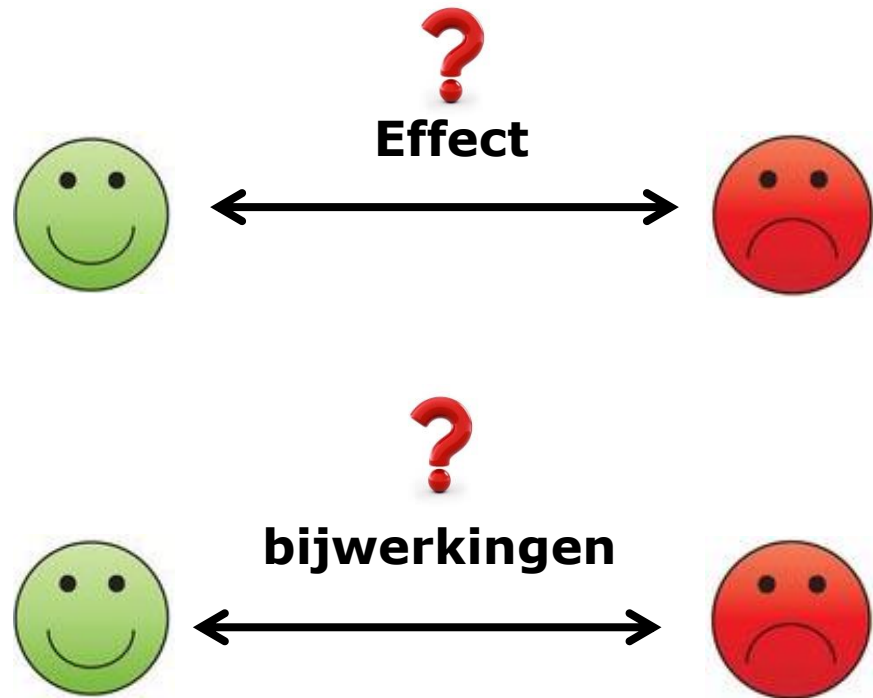
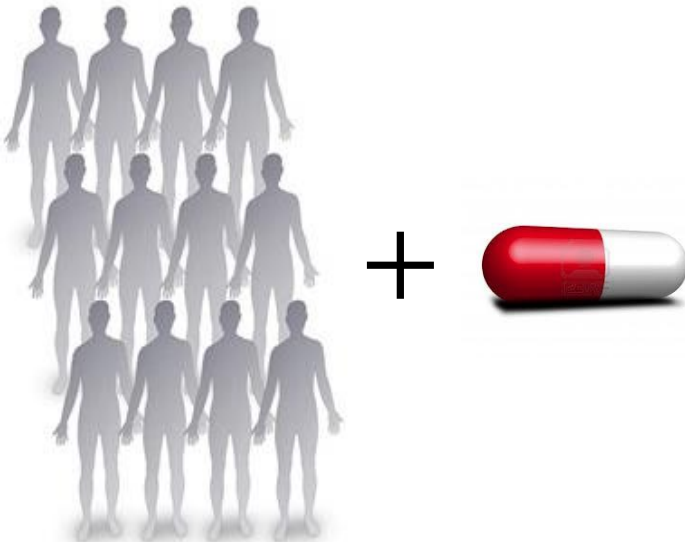
Ziekte van Parkinson

"de huidige behandeling"

**zelfde
diagnose**

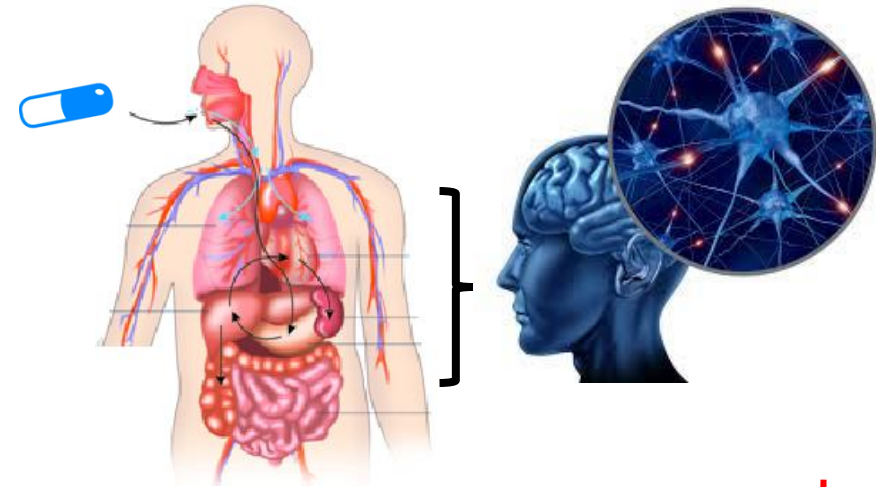
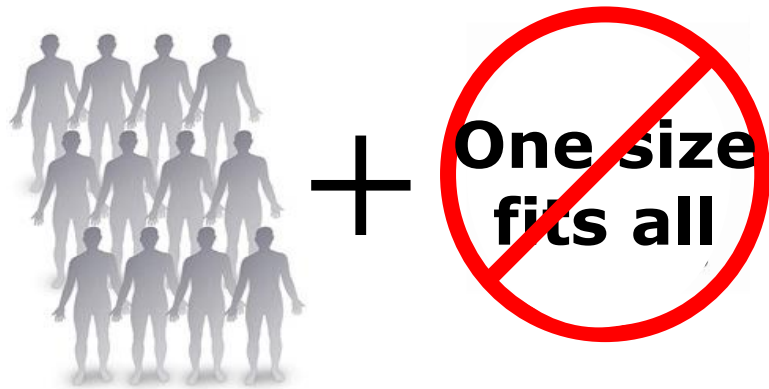
**zelfde
recept**

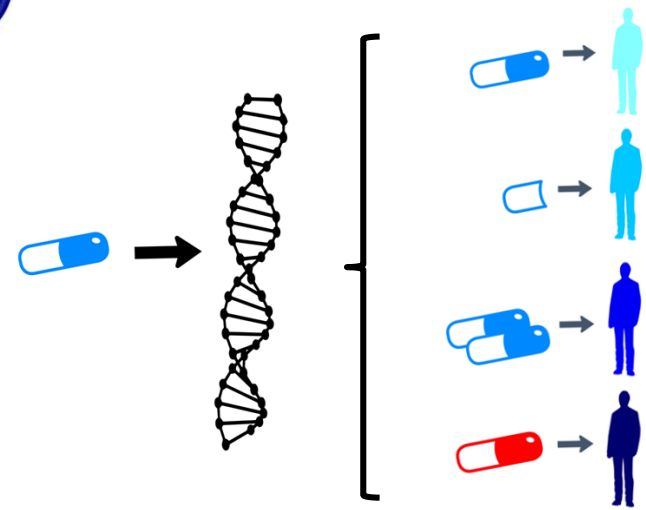
1

Ziekte van Parkinson

"therapie op maat"

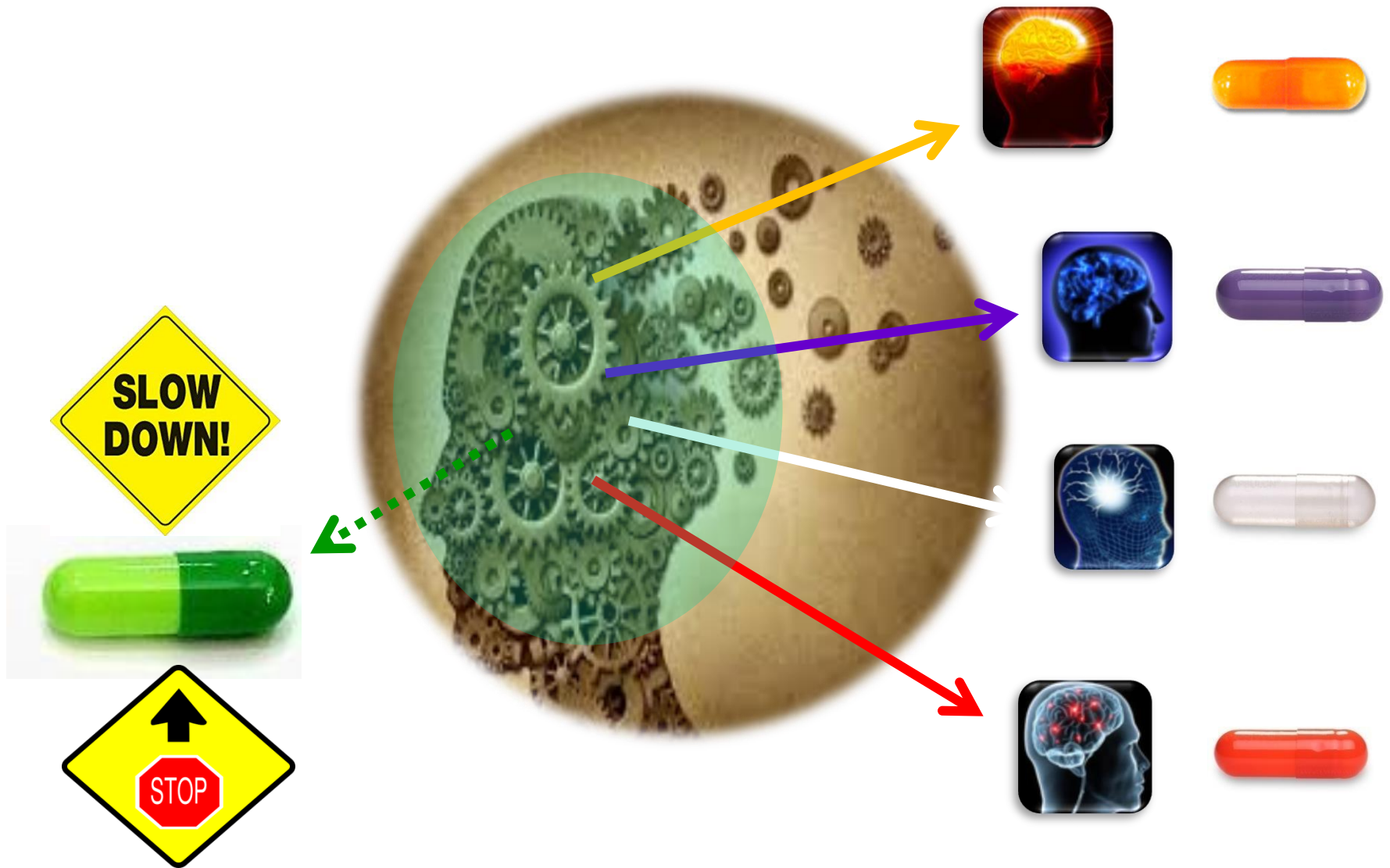

Genetische informatie

Ziekte van Parkinson

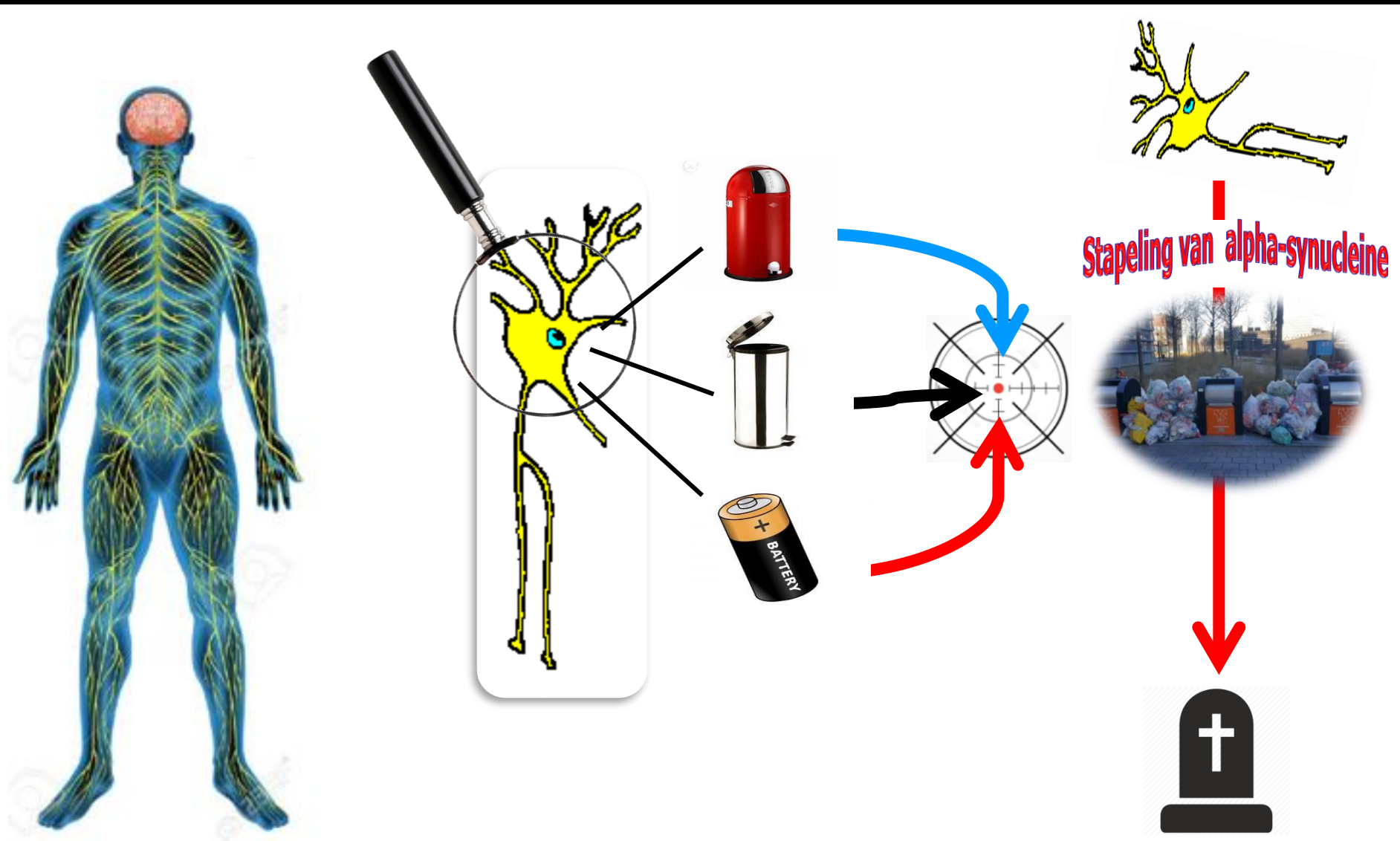
“toekomstige therapie”

2

Ziekte van Parkinson

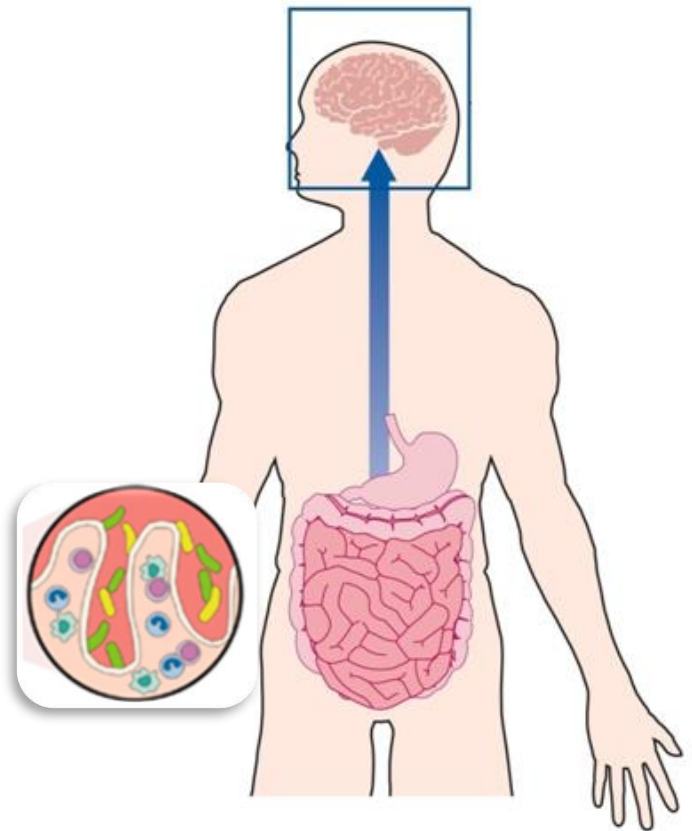
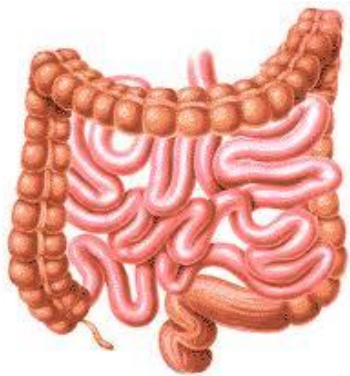
"oorzaken"

3

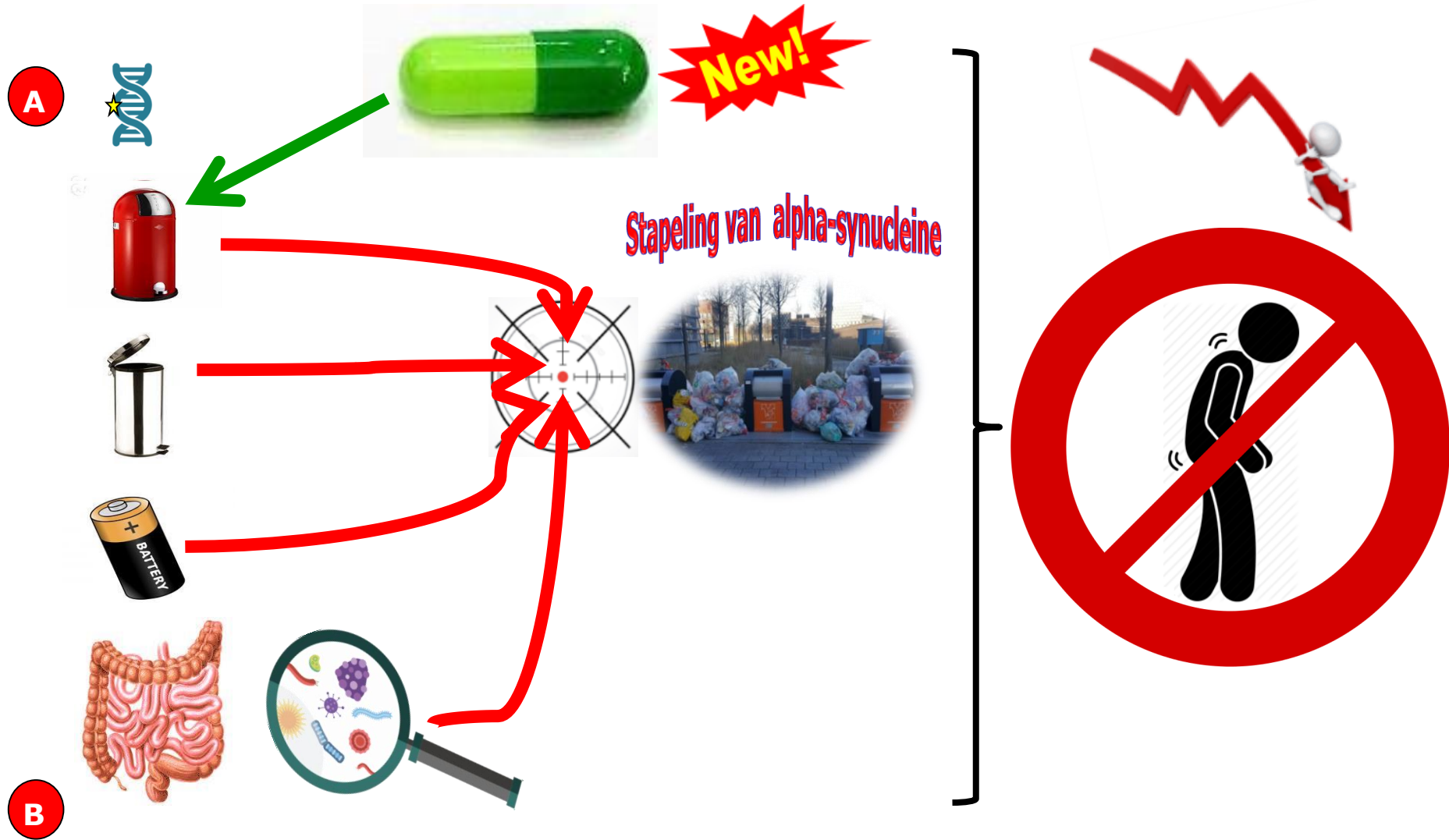
Ziekte van Parkinson

“darmbacteriën spelen ook een rol”

Ziekte van Parkinson

"toekomstige therapie"

Ziekte van Parkinson

Op naar een "therapie op maat"

